

stebel, kadar dorastejo in so že dosti močne, dobil na leto 30 centov kerme — in to je že kaj!

Ker je dežen ali beršt zlo košat, ga je treba po sežnji (klaftri) saksebi saditi, in perje je treba smukati, preden terdo prihaja. Da ga več dobiš, pognoji zemljo, še bolj zato, ker dežen več let na istem prostoru ostane; zavoljo tega jo boš tudi dobro opravil, ako vsako leto vsako steblo obložiš z dobro podelanim gnojem.

Samo to ne bo gospodarjem po volji, da se mora eno leto čakati, dokler začne dežen roditi: ako vseješ dežna letošnjo spomlad, ti bo kalilo seme še le čez leto in dan, namreč drugo spomlad, pa kdor čaka, pričaka lepo kermo. Za to ga sejejo radi tako, da ga en del vsejejo mesca kimovca, drugi del pa mesca svečana.

Vsaki gospodar ima gotovo blizo hiše kak prostor, ki mu ne donša nobenega dobička; naj tedaj ta prostor globoko izorje, pognoji in potem vseje dežna kakih 10 do 20 stebel; pa bo imel pri roki 30 do 50 centov kerme. To je pač lepa reč!

Seme deženovo prodajajo vsi imenitniši semenarji, posebno pa Karl Mayr v Peštu. *) „Gosp. list.“

Gospodarska skušnja.

(Podgane pregnati), ki so dostikrat gospodarjem velika nadloga, svetuje francozki časnik „Globe“ nek gotov pa popolnoma nedolžen pomoček: namreč navadno ali vinsko rutico (Garten- oder Weinraute, Ruta graveolens), ktera naj se posušiti dá in potem v šopičih sèm ter tje po skednjih ali žitnicah obesí. Pravijo, da podgane kmali pobegnejo, kadar rutični šopiči sèm ter tje visijo. — Da je rutica nedolžna reč, je gotovo, — ali pa tudi tako gotovo pomaga kakor „Globe“ pravi, se bo treba še le po skušnjah prepričati. — Ravno ta časnik terdi, da čebulja in seno kmali po košnji prežene žitnega mōla.

Naturoznanske čertice.

Solnce.

Kraljica na nebu, ki našo zemljo osvetljuje in greje, in ktera se našim slabim očem kaže kakor kugla, ki v presredji le čevelj ali 12 pavcov meri in se nam največja zdi 1. prosenca ali januarja, najmanjša pa 2. malega serpana ali julija, je pervakinja izmed vseh planetov; ona je srednica neizmerne sveta, v katerem se, kolikor nam je dozdaj znano, 28 planetov, 21 lun in sto in sto tisoč repatih zvezd in asteroidov suče po neskončni modrosti Stvarnika nebes in zemlje. Na njo so po skrivnostni navlečni moči vezane vse druge stvari na nebu z našo zemljo vred; ž njimi vred dela ona veliko državo, v kateri veličastno kraljuje, pa ne, da bi sebično gospodarila, ampak da vse pod svojim milostnim krilom ima in jim je dobrovoljna mati.

Da pa solnce zvonec nosi med vsemi njemu podložnimi svetnimi stvarmi, izvira od tod, ker jih na veličini in masi presega vse. Masa njena je namreč 720krat večja kakor vseh drugih stvari njene verste. Zdi se nam solnce sicer ne veliko večje memo lune, al to izvira od veliko večje daljave od nas; luna je od nas le 51,800 milj dalječ, srednja daljava solnca od zemlje pa znaša 20 milijonov in 682,440 milj. Koliki razloček!

Če po tej daljavi in njegovi dozdevni velikosti prerajtamo solnčni pravi premernik, ga najdemo, da je tolikšen,

kot 112 premernikov zemlje, in po tej prerajtbi se vidi, da obseg njegov ali jedro njegovo presega zemeljni obseg za milijon in 409,725krat.

Da moremo to silno velikost solnca bolje zapopasti, mislimo si solnčno kuglo votlo, v njeni sredi pa zemljo z luno vred, in luno tako daleč od zemlje kakor je res. Solnce je zdaj tako veliko, da se luna ne le lahko v ti votlini okoli suče, temuč da še 42,900 milj prostora ostane od lune do solnčnega okraja.

Nasproti pa je snova ali materija, iz ktere je solnce narejeno, 4krat rahlejša kakor je snova zemlje naše, in je po primeri le tako gosta kakor črni ali ebenovi les ali pa rujavi premog. Za tega voljo je solnce le 335,499 težji memo zemlje, ali, če bi solnce in zemljo vagali, bi na tisto stran, kjer vagamo zemljo, treba bilo 335,499 zemelj položiti, da bi odvagali uno stran, kamor smo položili solnce.

Preiskave na polji slovanske archaiologije.

O gromski sekiri imenovani: „Taran balta-sekira.“

Spisal Davorin Terstenjak.

Kadar germi, rečejo slovenske matere svojim otrokom: „Bežite pod hram, otroci, da Taran balta-sekira na vas ne padne.“

Kadar je Prekmurec jezen, rad zakolne: „Da bi te zadela Taran balta-sekira!“

Kdor „Taran balto-sekiro“ pod streho ima, tega hram je obvarovan strelje. Kadar se je v vas živinska kuga natepla, je treba samo „Taran balto-sekiro“ v vratni stožer zapičiti, in kuga bode pobegnila iz vasi. S „Taran balto-sekiro“ lahko v boji vsako glavo na prvi mah posekaš. S „Taran balto-sekiro“ si lahko dežja sprosiš, ako jo trikrat prek visokega doba veržeš.

Ljudi, kateri v bajo (copernijo) verujejo, na veliki četertek po njivah iščejo „Taran balte-sekire.“ Pravijo, da, kadar germi, pade s črnih oblakov na zemljo, in zleti tako globoko v zemljo, da bi človek imel 7 let kopati, preden bi do nje prišel. Al čez sedem let sama pride na svetlo iz globoke zemlje, in srečen, kdor jo najde! Černe šole dijak jo je nekda našel in svoji materi dosti dojeva pripravil. Krave so močno vimjale, in vsaka je dala vsaki večer vedro mleka.

Al enkrat je odjahal na pozoji (zmaji, lintvernu) v oblake, in vkradla mu je „bela žena“ sekiro. Od one dôbe ni bilo več sreče pri hiši.

Toliko sem zvedel o moči „Taran balte-sekire.“ Kaj bi utegnila ta „sekiro“ biti?

Arjanski (indoevropski, indogermanski) narodi so častili Boga groma in bliska. Indi so ga imenovali Pardžanjas. To ime se ujema s slovensko-litevskim: Perkun-om — Perkunas-om: imenom za božanstvo groma in bliska.

Pardžanjas pomenjuje po Pottu: „Der ringsum Erzeugende“, *) ker tudi grom in blisk pospešujeta rodovitnost zemlje.

Al bog groma in bliska ima še druge imena, ktere so nastale večidel ali po blesku in svitu bliska, ali pa po glasu in ropotu groma.

Tako se je pri starih Slovanih tudi bog groma in bliska velel Perun po učenem J. Grimmu od perem = ferio. Nemci so ga imenovali Thor, in to priime J. Grimm stavlja k imenu Taranis, kakor se v Vêdah Indra, indiški Jupiter veli, in h keltskemu Taran, Taranuk, tako so Kelti imenovali boga groma in bliska.

*) Naša kmetijska družba ga bo skusila berž dobiti, in če ga dobi, ga bo rada dala vsem, ki ga bojo hotli poskusiti. Hvala je tolika, da mora vsakega gospodarja mikati po ti klaji. Če le ni več hvale kakor prida. Al vse skušajmo; kar je dobro, obderžimo! Saj tudi od koristnega mačjega repa (Timotejeve trave) pred 20 leti ni pri nas skor noben gospodar nič vedil!

Vred.

*) Obširniše o tem se more brati v mojem spisu: „Ueber den Gott Jarmogius“ v Mittheilungen des historischen Vereins für Krain. Pis.